

Jezdecká doktrína se ve svých výkyvech kolem jakéhosi rozumného středu opakovaně potkává s reformátory v zásadě dvojího druhu. Jedni přehánějí příuzdění, druzí vzpřímení svých koní a pokud mají úspěch,

a jejich koně byli „zmechanizováni“. Nicméně Rusové vydávají a čtou Fillise dodnes. Jeho metodická jednoduchost a jasnost ke zmechanizování přípravy koně trochu svádí, ale on sám měl „něco“, co do

nám na pravé ruce přeskokem zleva doprava, považují ho za snazší. I první pokus bývá úspěšný a nestává se, že by se mi kůň bránil. Pokud však nepřeskočí, nesmí být k přeskočce nucen. Jen bychom docílili, že hodí záď

James Fillis

zřejmě znají únosnou míru. Ne tak ti, kteří jejich názory přebírají jako módu. To se stává často, protože reformátory jsou posedlí plošným šířením svých myšlenek a jaksi věří, že vyvedou jezdecký z jeho obecné mizérie. Nepovedlo se to dosud nikomu, obvykle ani přímí žáci nedosáhli úrovně svých učitelů a jednu módu zase vystřídala druhá.

Abych nešel historicky příliš daleko, vezmu jako příklad Françoise Bauchera, jehož koně se „kousali do prsou“, a jeho názorového protivníka Jamese Fillise s „absolutním vzpřímením“. Protože i malé dějiny se opakují, objevuje se v XIX. století ještě Paul Plinzner, hlásající „absolutní příuzdění“. Potom je poměrně dlouho klid a koňský vaz jako nejvyšší místo s nosem poněkud před kolmicí jsou pro příježděného koně považovány za ideál. Až v 70. letech XX. stol. má na parkuru s extrémně zarolovanými koňmi úspěch olympijský vítěz Alwin Schockemöhle a v následující dekádě také olympijská vítězka na obdélníku Nicole Uphoff. Nehlásají žádné teorie, nevyzývají k následování. Prostě tak jezdí a vítězí. Neúnosnou se metoda stává až v rukou jezdců, kteří se nemají „kam vrátit“, když překročili míru, protože nemají tzv. klasické základy. To je problém veleúspěšných protagonistů dnešní nizozemské drezurní školy.

V opozici k „rollkur“ se objevují nejen Klaus Balkenhol či Kyra Kyrklund s jejich střízlivou sportovní normalitou, ale významný hlasatel důrazu na vzpřímení koně Philippe Karl. Podtrhávám ho proto, že nejenom jezdí, ale o tom „jak se to má jezdit“ píše závažné knihy. A tak se nám Fillis skrytě vrací.

James Fillis vydal své stěžejní dílo r. 1894 pod názvem „Základy drezury a jezdeckého umění“, do němčiny knihu přeložil jeho žák Goebel. Pruský důstojník Goebel doprovázel Fillise po dva roky své neplacené dovolené po evropských cirkusech, aby si Fillisovu metodu osvojil, a svého Mistra bezmezně obdivoval. Jiný Němec, Louis Seeger, si však dal práci a napsal pamflet „Pan Fillis a jeho umělecké kousky“, kde nazval Fillise šarlatánem.

Fillis se na sklonku své kariéry stal šéfem Carské jezdecké akademie v Petrohradě a ovlivnil ruskou drezuru až do dneška. Nejkorrektnějším představitelem Fillisovy školy byl v 60. letech XX. stol. Sergej Filatov, ostatní jezdili většinou bez hřbetu

svých knih nenapsal a co z něho dělalo nedostizného jezdce. Seděl na koni v poněkud „soukromém sedu“ a koně nepovažoval za chytrá zvířata, ač jezdil výlučně plnokrevníky s výjimkou jednoho araba a jednoho lipicána. Povrchní znalost Fillise často končí u konstatování, že cválal na třech nohách, tak se podívejme na Fillise jiného, korektního a dodnes přijatelného. Fillis popisuje výuku letmého přeskočce:

„Jakmile kůň cválá se stejnou lehkostí vpravo i vlevo, nechá ho jezdec podle libosti vpravo či vlevo nacválovat. Mimo to by měl kůň umět změnit nohu, na kterou cválá

napravo a vyděsí se. Nepochopení požadavku vyvolá útek. Musíme přejít do kroku, počkat, až se kůň uklidní, a zopakovat pokus ještě jednou. Opakovaný neúspěch беру jako důkaz, že kůň není na přeskok dobře připravený. Vráťím se proto ke střídavému nacválování, a to i když narazím na potíže později.

Střídavé nacválování s krokovými prolukami přeskok natolik usnadní, že díky přípravě kůň často letmo přeskočí sám. Od jezdce se jen čeká, že už v okamžiku zádrže starého cvalu ohlašuje nacválování nové na druhou ruku.

Reformátory jsou posedlí plošným šířením svých myšlenek

a jaksi věří, že vyvedou jezdecký z jeho obecné mizérie.

Nepovedlo se to dosud nikomu, obvykle ani přímí žáci nedosáhli

úrovně svých učitelů a jednu módu zase vystřídala druhá.

- to je tzv. přeskok. Patří k běžnému dennímu ježdění nejen na jízdárně, ale i v terénu na projížďce nebo za smečkou.

Chceme-li např. ve cvalu vlevo obrátit napravo, je prospěšné nechat koně přeskočit doprava. Takový obrat je lehčí a bezpečnější. Přeskok nutno nacvičit s velkou pečlivostí. Důkladná průprava je jediným prostředkem, aby se kůň přeskok naučil a zvykl si. Chvilka pro nácvik přichází, obecně řečeno, když je kůň ohebný, nenucený, poslušný a především pozorný na pomůcky.

Nacvám vpravo, jsem na pravé ruce. Po několika skocích zádrž, abych vzápětí nacválal vlevo. Dbám, aby kůň zůstal rovný. Opakuji, až nabydu dojmu, že kůň je lehký v ruce a při nejtíšším doteku holeně beze spěchu naskočí a udrží záď na rovné čáře. Abych si byl rovným koněm jistý, pracuji asi metr od stěny. Mít koně rovného je velmi obtížné. Pro nacválování musí stačit postavit koně k ruce a zapůsobit holeněmi. Potom nacvám zase vpravo a počkám, až se kůň docela uklidní, abych následně chodil 1 - 2 minuty krokem. Střídám nacválování a cval na obou nohách a počet mezikroků postupně omezuji tak, že od pěti mezikroků se dostanu až ke dvěma a nakonec k jednomu mezikroku. Kůň pak téměř zastaví, aby hned naskočil na druhou nohu. Letmý přeskok však nesmí mít ani tuhle pauzu. K tomu kůň musí doznát.

Změna pomůcek pro přeskok musí proběhnout mimořádně rychle a zároveň měkce, bez cuknutí, bez překvapení. Začí-

Vždycky, když jsem si vzal dost času na přípravu, podařil se letmý přeskok hned napoprvé. Ale i kůň, který několikrát za sebou pomůcky pro přeskok nepřijal, ho nakonec úspěšně udělá. Je to důvod sesednout, koně pohlédit a vrátit do stáje.

V příští hodině cvičení opakuji a ani dál program neměním, dokud před rohem kůň lehce nepřeskočí z levé na pravou nohu. Teprve potom měním ruku a učím koně na levé ruce přeskočit zprava doleva. Vyhýbám se přeskokovat pořád na stejném místě, aby kůň nepřišel na nápad přeskočit sám od sebe vždycky, když tudy prochází. Když jsem v rozích s přeskokem z contracvalu úspěšný, nechám koně přeskočit na rovné čáře.

Kůň je zvíře zvyku, proto je dobré vyhýbat se provádění cviků na jednom a tom samém místě nebo v ustáleném pořadí. Zpočátku takový postup neuvěřitelně ulehčuje drezuru, ale pokud se nám to vymkne a kůň se nakonec natolik osamostatní, že nabízí cviky tam, kde je zvyklý a také v čase, kdy je zvyklý, nelze mluvit o příježděném koni.“

Tolik malá ukázka Fillisova textu, který jsem převedl do moderního jazyka tak, aby zachoval ducha originálu a nemátl čtenáře tím, že autor nacválá s převahou vnitřní ruky a některé nedostatky, jako ostatně metoda opačná, praktikovaná u nás. S příježděným koněm se stejně nacválová tak, že na to prostě jen pomyslíte.

MVDr. Norbert Zálíš